ឃ្លាំមើលសភា និង តំណាងរាស្ត្រ

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

របាយការណ៍ឆ្នាំទី ១ លេខ ១ | រដ្ឋសភានីតិកាលទី ៤ | ប្រចាំខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៨

រដ្ឋសភាស្ថិតក្រោមការត្រួតត្រារបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា

សមាជិកសភាគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានកាន់កាប់តំណែងប្រធាន អនុប្រធានរដ្ឋសភា គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ និង គណៈកម្មការជំនាញទាំងអស់របស់រដ្ឋសភា។

ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភាជាកញ្ចប់ កាលពីថ្ងៃទី ២៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨ បានជ្រើសតាំងប្រធាន និងអនុប្រធាន រដ្ឋសភាទាំងពីរ មកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងប្រធាន និងអនុប្រធានគណៈកម្មការជំនាញនីមួយៗរបស់រដ្ឋសភា ក៏មកពីគណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជាផងដែរ ដែលខុសពីនីតិកាលទី ១, ២ និង ៣ ដែលតំណែងទាំងនេះមានការបែងចែករវាងគណបក្សទាំងអស់ ដែលជាប់ឆ្នោត។ (*តទៅទំព័រទី ៤*)

ការបង្កើតរដ្ឋសភានីតិកាលទី៤ ធ្វើបានរលូន តែបន្សល់ទុកនូវភាពចម្រូងចម្រាស

សមាជិករដ្ឋសភាចូលរួមសម័យប្រជុំលើកទី ១ ក្រោមអធិបតីភាពរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី ថ្ងៃទី ២៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨

សម័យប្រជុំលើកទីមួយ នៃ រដ្ឋសភានីតិកាលទី ៤ ដើម្បីសម្រេចសុពលភាពអ្នកតំណាងរាស្ត្រ បានធ្វើឡើងដោយរលូន បើទោះបីជាមានការធ្វើពហិការពីសមាជិកសភា ៣រូប មកពីគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស និង ភាពចម្រូងចម្រាសផ្នែកច្បាប់ខ្លះក៏ដោយ។

ចំនួនតំណាងរាស្ត្រដែលប្រកាសសុពលភាព និងបានស្បថចូលកាន់តំណែងតែ ១១៩ នាក់ បាទចោទជាសំនួរថា តើរដ្ឋសភានីតិកាលទី ៤ ត្រូវបាន បង្កើតហើយមែនឬ? ព្រោះថា តាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ (សេចក្តីសម្រេចលេខ ០៥៤/ ០០៥/ ២០០៣ កបធ.ច ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨) បានបកស្រាយថា: *វាក្យខ័ណ្ឌទី ១នៃមាត្រា ៧៦ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងថា រដ្ឋសភាមានសមាជិកយ៉ាងតិច ១២០រូប។ ត្រង់នេះ មានន័យថា យ៉ាងតិចណាស់ត្រូវមានសមាជិកជាតំណាងរាស្ត្រចំនួន ១២០រូប ទើបអាចបង្កើតរដ្ឋសភាក្នុងនីតិកាលនីមួយៗបាន។*

ទោះបីយ៉ាងណា នៅព្រឹកថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា រដ្ឋសភាក្រោមផ្លាកនីតិកាលទី ៤ បានបើកសម័យប្រជុំរបស់ខ្លួន ដើម្បីអនុម័តការបោះឆ្នោតជាកញ្ចប់ជ្រើសតាំងថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា និងរាជរដ្ឋាភិបាល។

ទោះបីជា សេចក្តីសម្រេចដដែលរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញចែងបន្តទៀត *"វាក្យខ័ណ្ឌទី ១* (សមាជិក ១២០ រូប) *នេះ ជាល័ក្ខខ័ណ្ឌ ចាំបាច់សម្រាប់ការបង្កើត រដ្ឋសភា ប៉ុន្តែ* ***(តទៅទំព័រ ទី ៣)***

មាតិកា:

- តំណាងរាស្ត្រជំទាស់ពហិការ សិក្ខាសាលាស្តីពីតួនាទីខ្លួន.................... ២
- អ្នកជំនាញការសភាអឺរ៉ុប: អ្នកតំណាងរាស្ត្រកម្ពុជាមិនបំពេញតួនាទីឱ្យបានល្អ.................... ២
- ការអនុម័តដោយរដ្ឋសភា ៣
- អ្នកតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីកើន ៤
- គណបក្សជាប់ឆ្នោតកើនឡើងជិតទ្វេដង ៤

តំណាងរាស្ត្រជំទាស់មិនមាន វត្តមានក្នុងសិក្ខាសាលាស្តីពីការ ស្វាគមន៍ និង តួនាទីតំណាងរាស្ត្រ

សមាជិកសភាគណបក្សសមរង្ស៊ី បានធ្វើពហិការចូលរួម សិក្ខាសាលា ណែនាំ និងតួនាទីរបស់តំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៤ បើទោះជា តំណាងរាស្ត្រ ចំនួន ២រូប ត្រូវបានផ្តល់ឱកាស ឱ្យធ្វើជាវាគ្មិនក៏ដោយ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រ **យឹម សុវណ្ណ** ដែលត្រូវបានអញ្ជើញជាវាគ្មិន លើ ប្រធានបទការត្រួតពិនិត្យរបស់ រដ្ឋសភានៅក្នុងគណៈកម្មការជំនាញ និង ការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាង រាស្ត្រ បានឱ្យដឹងពីការធ្វើពហិការ នេះថា ព្រោះគណបក្ស សមរង្ស៊ី ចង់ ឱ្យមានការរៀបចំបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង រដ្ឋសភា ដោយធ្វើវិសោធនកម្មធានា ឱ្យមានតួនាទីរបស់ គណបក្សប្រឆាំង នៅក្នុងរដ្ឋសភាសិន ព្រោះថា សិក្ខា-សាលាបែបនេះមានច្រើនដងមក ហើយ តែមិនមានប្រសិទ្ធភាពទេ។

ចំណែកតំណាងរាស្ត្រ សុន ឆ័យ ក៏ ត្រូវបានអញ្ជើញជាវាគ្មិននៅក្នុង ប្រធានបទស្តីពី តួនាទីរបស់គណបក្ស ប្រឆាំងនៅក្នុងសភាប្រជាធិតេយ្យ ផងដែរ។

សិក្ខាសាលាស្វាគមន៍ និង តួនាទី របស់សមាជិករដ្ឋសភានីតិកាលទី៤នេះ ដែលរៀបចំឡើងដោយកម្មវិធី អភិវឌ្ឍន៍អង្គការសហប្រជាជាតិ (UNDP) ជួយផ្តល់ព័ត៌មាន ចំណេះដឹងថ្មីៗ ក៏ដូចជាបទពិសោធន៍ ដំណើរការសភារបស់ប្រទេសផ្សេងៗ សម្រាប់អ្នកតំណាងរាស្ត្រកម្ពុជា។/

អ្នកជំនាញការសភាអឺរ៉ុបៈ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សមិនបំពេញតួនាទីឱ្យបានល្អ

អតីតអ្នកតំណាងរាស្ត្រប្រទេស អៀរឡង់ និងជាអ្នកជំនាញការរបស់ ក្រុមសភាជាតិកម្ពុជានៃ សហភាព អន្តរសភា (IPU) លោក **ប៉ូល ម៉ាក់ក្រាន** (Paul McGranth) បាន ឱ្យដឹងថា**សមាជិកសភាកម្ពុជាមិនបាន បំពេញតួនាទីឱ្យបានល្អក្នុងការ អនុម័តច្បាប់ទេ។** "ច្បាប់ដែលរដ្ឋា-ភិបាលដាក់មកសភាអនុម័តគឺមិន ត្រូវបានយកមកកែ ឬពិភាក្សា ហើយ សិក្សាឱ្យបានស៊ីជម្រៅពីផលប៉ះ ពាល់នៅថ្ងៃមុខ គឺអនុម័តយកតែ ម្តង"។ លោក ប៉ូល បានថ្លែងបែបនេះ នៅពេលដែលលោកត្រូវបាន អញ្ជើញធ្វើជាវាគ្មិននៅក្នុងសិក្ខា សាលាស្វាគមន៍ និងតួនាទីរបស់ សមាជិករដ្ឋសភានីតិកាលទី៤ ដោយ ឱ្យរូបលោកចែករំលែកបទពិសោធន៍ ពីក្រៅប្រទេស។ លោកក៏បានរិះគន់ សមាជិកសភាមកពីគណបក្សកាន់ អំណាចដែរថា **មិនដែលហៅរដ្ឋាភិ-បាលមកសួរពីបញ្ហាផ្សេងៗដែល កើតមានទេ។**

លោក ប៉ូល បានឱ្យដឹងទៀតថា សមាជិកសភា មិនថាមកពីគណបក្ស ជំទាស់ ឬកាន់អំណាចទេត្រូវនៅឯក-រាជពីរាជរដ្ឋាភិបាល លោកបានលើក ឡើងពីបទពិសោធន៍ពេលលោកនៅ ជាតំណាងរាស្ត្រថា **"ខ្ញុំមកពីគណបក្ស កាន់អំណាច តែខ្ញុំតែងហៅរដ្ឋាភិបាល មកសួរជាច្រើនសំនួរ ប្រសិនបើរដ្ឋា - ភិបាលធ្វើអ្វីប៉ះពាល់ប្រជាជន ឬចង់ ដឹងពីការងាររដ្ឋាភិបាល"** ។/

គណបក្សជាប់ឆ្នោត............

(តពីទំព័រទី ៤)

នីតិកាលទី ៣ ទៅ ៩០ រូប ក្នុង នីតិកាលនេះ ហើយ គណបក្សជំទាស់ សមរង្ស៊ី បានកើនពី ២៤ រូប ដល់ ២៦ រូប ខណៈដែលគណបក្ស ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច បានធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំងពី ២៦ រូប មកត្រឹមតែ ២រូប ប៉ុណ្ណោះ។ គណបក្សថ្មី ២ទៀត ដែលបានជាប់ ឆ្នោត មានគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស ចំនួន ៣ អាសនៈ និងគណបក្ស នរោត្តមរណឫទ្ធិ ចំនួន ២ អាសនៈ។/

ការបង្កើតសភានីតិកាលទី ៤..

រដ្ឋសភានីតិកាលទី ៤ មិនទាន់នឹងបានបង្កើតផង តើអាចដំណើរការបានដោយរបៀបណា? ព្រោះថាតំណាង-រាស្ត្រ ៤ រូប ផ្សេងទៀតសុទ្ធតែបានស្បថចូលកាន់តំណែងក្រោយថ្ងៃទី ២៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួន ១១៩ រូប មកពី ៤ គណបក្ស បានចូលរួមសម័យប្រជុំសភាលើកទី ១ និងស្បថចូលកាន់តំណែងកាលពីថ្ងៃទី ២៤ កញ្ញា ក្នុងនោះមាន គណបក្សប្រជាជនកម្ពុ-ជា ៩០រូប ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច ២ រូប នរោត្តមរណឫទ្ធិ ២ រូប និង សមរង្ស៊ី ២៥ រូប (អវត្តមាន ១ រូប) ដែលបានសម្រេចចិត្តចូលរួមប្រជុំភ្លាមៗ មុនកិច្ចប្រជុំចាប់ផ្តើមបន្តិច។

គួររំលឹកផងដែរថា គណបក្ស សម-រង្ស៊ី និង គណបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស បានរួមគ្នាជំទាស់នឹងលទ្ធផលបោះឆ្នោតតាំងតែពីក្រោយការប្រកាសលទ្ធផលបណ្តោះអាសន្ន និងបានរួមគ្នាព្រមានថានឹងធ្វើពហិការសម័យប្រជុំសភា។

តែនៅនាទីចុងក្រោយព្រឹកថ្ងៃទី ២៤ ខែ កញ្ញា អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្ស សមរង្ស៊ី ចំនួន ២៥ រូបបានចូលរួម សម័យប្រជុំនេះដែរ ដោយស្លៀកពាក់សំលៀកបំពាក់ធម្មតា ខណៈដែល អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ៩៤ រូប ផ្សេងទៀត ស្លៀកឯកសណ្ឋានតំណាងរាស្ត្រ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្ស សម-រង្ស៊ី បានការពារខ្លួនថា ការចូលរួមប្រជុំនោះគឺដោយសារតែមានកិច្ចព្រមព្រៀងនយោបាយមួយចំនួន ដែលក្នុងនោះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានសន្យាថានឹងធ្វើវិសោធនកម្មមាត្រាមួយចំនួននៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភាផងដែរ ដូចជាការទទួលស្គាល់តួនាទីរបស់គណបក្សប្រឆាំងនៅក្នុងរដ្ឋសភាជាដើម។

ទោះបីជាមានការអះអាងបែបនេះក៏ដោយ រហូតមកដល់ពេលនេះ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងមិនទាន់ត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មដើម្បីទទួលស្គាល់ និងផ្តល់អំណាចដល់គណបក្សប្រឆាំងក្នុងសភានៅឡើយទេ។

គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភាកាលពីថ្ងៃទី ២៨ ខែ តុលា ក៏បានបដិសេធសំណើធ្វើវិសោធនកម្មនេះពីតំណាងរាស្ត្រគណបក្សជំទាស់សមរង្ស៊ីផងដែរ។ មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់គណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា និងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ជាម យៀប** ត្រូវបានប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយស្រង់សម្តីថា ការស្នើធ្វើវិសោធនកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃ-ក្នុងរដ្ឋសភាដោយ គណបក្សជំទាស់មិនអាចទទួលយកបានឡើយ ព្រោះខុសនីតិវិធី ដោយសារអ្នកតំណាង-រាស្ត្រដែលស្នើធ្វើវិសោធនកម្មមិនគ្រប់ចំនួន ៣១ រូប (១/៤ នៃចំនួនសមាជិកសភា សរុប)។

ដោយឡែក តំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស ត្រូវបានប្រកាសសុពលភាព និងស្បថចូលកាន់តំណែងនៅថ្ងៃទី ០៩ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៨ ហើយអ្នកតំណាងរាស្ត្រ **ជូឡុង សូមូរ៉ា** មកពីគណបក្សសមរង្ស៊ី បានស្បថចូលកាន់តំណែងនៅថ្ងៃទី ១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៨។/

ការអនុម័តនានាដោយរដ្ឋសភា

រដ្ឋសភាបានបើកសម័យប្រជុំចំនួន ៥ ព្រឹក ដោយបាន អនុម័តទៅលើរបៀបវារៈសរុបចំនួន ៩ ដែលក្នុងនោះ របៀបវារៈសំខាន់ៗ រួមមានៈ

- សម្រេចសុពលភាពនៃអាណត្តិរបស់សមាជិកនីមួយៗ
- ការអនុម័តបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា
- ការបោះឆ្នោតជាកញ្ចប់ដើម្បីជ្រើសតាំងប្រធាន អនុប្រធានរដ្ឋសភា ប្រធាន អនុប្រធានគណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា និងផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្តដល់រាជរដ្ឋាភិបាល
- ការទទួលស្គាល់តំណាងរាស្ត្រថ្មីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ជំនួសអ្នកតំណាងរាស្ត្រដែលបានសុំលាលែង
- ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងលេខាធិការ និងសមាជិកគណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា។/

គណបក្សជាប់ឆ្នោតកើនឡើងជិតទ្វេដង

នីតិកាលទី ៤នេះ គណបក្សក្នុងរដ្ឋសភាមានការកើន ឡើងរហូតដល់ ៥ គណបក្ស កើនលើសនីតិកាលទី ៣ មានតែ ៣ គណបក្សប៉ុណ្ណោះ។

ការកើនឡើងនៃចំនួនគណបក្សនេះត្រូវបានគេយល់ថា ប្រជាពលរដ្ឋមានជម្រើស និងចេះដឹងចេះជ្រើសរើសគណបក្សដែលខ្លួនស្រឡាញ់។

ទោះបីយ៉ាងណា ក៏វាជាការបង្ហាញនូវក្ដីបារម្ភ ថា ការកើនឡើងនូវចំនួនគណបក្សនេះនឹងអាចធ្វើឱ្យគណបក្សប្រឆាំងមានការចុះខ្សោយ ប្រសិនបើមិនបានរួបរួមគ្នាឱ្យល្អទេនោះ ខណៈដែលគណបក្សកាន់អំណាចបានទទួលជ័យជំនះយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់។

គណបក្សកាន់អំណាចប្រជាជនកម្ពុជាបានទទួលជោគជ័យដោយមានសមាជិកសភាកើនពី ៧៣ រូប ក្នុង (តទៅទំព័រទី ២)

សភាស្ថិតក្រោមការ....

ការត្រួតពិនិត្យ និងតុល្យភាពអំណាចរវាងស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិ និងនីតិប្រតិបត្តិបានក្លាយជាកង្វល់ដ៏ចម្បងមួយ។

ជាមួយគ្នានេះ សមាជិកគណៈកម្មការនិមួយៗ គឺសុទ្ធតែមកពីគណបក្សកាន់អំណាចប្រជាជនកម្ពុជា លើកលែងតែ គណៈកម្មការ ទី៤ ដែលមានសមាជិកមួយរូបមកពីគណបក្ស នរោត្តមរណឫទ្ធិ និង គណៈកម្មការទី ៩ ដែលសមាជិកមួយរូបមកពីគណបក្ស ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច។

ការអង្កេត ទៅលើសកម្មភាពសមាជិកសភាក្នុងនីតិកាលទី ៣ កន្លងមកបានបង្ហាញថា សមាជិកសភាមកពីគណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា រួមទាំងប្រធាន និងអនុប្រធានគណៈកម្មការជំនាញផងដែរ មិនដែលបានធ្វើការសួរដេញដោលទៅលើការងាររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនោះទេ ខណៈដែលតំណាងរាស្ត្រគណបក្សជំទាស់ ជារឿយៗបានអញ្ជើញ និងកោះហៅសមាជិករាជរដ្ឋាភិបាលមកបំភ្លឺជុំវិញការងារ និងភាពមិនប្រក្រតីនានារបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។/

អ្នកតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីកើនឡើងដល់ ២២%

ការដោះដូរតំណាងរាស្ត្រ ក្នុងគណបក្សបានធ្វើឱ្យចំនួនតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីមានការកើនឡើងគួឱ្យកត់សម្គាល់។

នៅថ្ងៃប្រកាសសុពលភាព និង ស្បថចូលកាន់តំណែង តំណាងរាស្ត្រជាស្ត្រីសរុបមានចំនួនតែ ២០ រូបប៉ុណ្ណោះ។

ចំនួនតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីបាន កើនឡើងដល់ ២៧ រូប (ស្មើនឹង ២២%នៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រសរុប) ក្រោយពី គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានធ្វើការផ្លាស់ប្ដូរអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួន ២៦ រូប ហើយ ជំនួសវិញនូវអ្នកតំណាងរាស្ត្រថ្មី ដែលមានស្ត្រីចំនួន ៧រូប។

រហូតមកដល់ពេលនេះ តំណាងរាស្ត្រីមកពីគណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជាមានចំនួន ២១រូប (ស្មើនឹង ២៣% នៃតំណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះសរុប ៩០រូប) គណបក្ស សមរង្ស៊ី មាន ៦រូប (ស្មើនឹង ២៣%នៃតំណាងរាស្ត្រ គណបក្សនេះសរុបដែរ)។

ចំណែកគណបក្ស ៣ ផ្សេង ទៀតមិនមានតំណាងរាស្ត្រ ស្ត្រីទេ។

ចំនួនតំណារាស្ត្រស្ត្រីមានការកើនឡើងជាលំដាប់ពី ១ អាណត្តិទៅមួយអាណត្តិ ពី ៦% ក្នុងអាណត្តិទី១ ទៅ ១១% ក្នុងអាណត្តិទី ២ និង ទៅ ២០% នៅអាណត្តិទី ៣ ហើយអាណត្តិទី ៤ នេះ មាន ២២%។

ដោយឡែកក្នុងនីតិកាលទី៤នេះ មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រយ៉ាងតិច ១២រូបដែលមានតួនាទីក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងនោះមាន ២ រូបជាស្ត្រីគឺ អ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌល ស្វាយរៀង **ម៉ែន សំអន** ជាឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង អ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពត **សោម គឹមសួគ៌** ជារដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងទំនាក់ទំនងជាមួយរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា និង អធិការកិច្ច។/

****